

MARIAN NOWAK
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

ZESPÓŁ PEDAGOGIKI CHRZEŚCIJAŃSKIEJ

Zespół Pedagogiki Chrześcijańskiej funkcjonujący pod patronatem Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN w roku 2015 przeżywa dziesięciolecie swojego istnienia i działalności, zwłaszcza w ostatnich dwóch latach swej działalności koncentrował swoją uwagę na podstawowych środowiskach i „miejscach” doświadczenia wychowania chrześcijańskiego.

Rytm pracy Zespołu związany jest z biegiem roku akademickiego (program pracy jest opracowywany na okres od jesieni do wakacji), w cyklu czterech spotkań (kwartalnych), z tym że czwarte spotkanie (wrześniowe) jest realizowane w formie *warsztatów* w Kazimierzu Dolnym, podczas których wypracowuje się program na kolejny rok akademicki.

Na spotkaniu warsztatowym i metodologicznym w dniach 13–15.09.2013 r. obrady zostały skoncentrowane na trzech grupach problemów, a właściwie perspektywach analizowania problemów wychowania chrześcijańskiego: *przeszłość – teraźniejszość – przyszłość*. Na tym spotkaniu warsztatowym przyjęto program na rok akademicki 2013/14, związany z XX. rocznicą ogłoszenia przez Jana Pawła II *Listu do rodzin*, a także rozpoczęciem przygotowań do synodu Kościoła poświęconego rodzinie. Praca Zespołu była realizowana w czterech dorocznych posiedzeniach: 1) we wrześniu 2013 r. Zespół (wraz z Katedrą Pedagogiki Rodziny KUL) zorganizował konferencję na temat: *Status pedagogiki rodziny, poświęconą wspomnieniu śp. ks. prof. KUL, dr hab. Józefa Wilka* (przez długie lata kierownika Katedry Pedagogiki Rodziny KUL) – w dziesiątą rocznicę jego śmierci. Kolejne spotkania w roku 2014 podjęły problemy wychowania w rodzinie i pedagogiki rodziny na kolejnych posiedzeniach: w marcu 2014 r. – temat: *Drogi i bezdroża edukacji we współczesnej rodzinie chrześcijańskiej*; w maju 2014 r., na zaproszenie ks. prof. J. Śledzianowskiego oraz doktora Tadeusza Sakowicza członkowie Zespołu wzięli udział w międzynarodowej konferencji zorganizowanej w Kielcach na temat: *Sprawiedliwość i miłość w rodzinie i społeczeństwie*; wreszcie w dniach 12–14.09.2014 r. odbyło się wrześniowe warsztatowe i metodologiczne posiedzenie w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą, poświęcone problemom metodologii uprawiania pedagogiki rodziny w inspiracji chrześcijańskiej (zapoznano się też z problemami przygotowywanymi na nadzwyczajny synod poświęcony rodzinie).

W kolejnym roku akademickim 2014/15 przedmiotem zainteresowania Zespołu uczyniono *szkolnictwo katolickie*. W ramach posiedzeń Zespołu podejmowano następujące tematy: 1) *Funkcje szkoły w kontekstach współczesnych koncepcji szkoły* (3.12.2014 r.); 2) *Dlaczego niemożliwa jest szkoła neutralna światopoglądowo?* (11.03.2015 r.); 3) *Szkoła katolicka we współczesnym świecie* (3.06.2015 r.). Specyfiką tych posiedzeń było otwarcie się na świadectwa praktyków dzielących się doświadczeniem pracy wychowawczej i dydaktycznej zarówno w szkołach katolickich, jak też publicznych terenu województwa lubelskiego.

Jednym ze szczególnych wydarzeń w pracy Zespołu była inicjatywa zorganizowania w dniach 23–25 września 2015 roku w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II, (wraz z Instytutem Pedagogiki KUL) – Międzynarodowego Kongresu Rodziny, którego wiodącym tematem było: *Obudzić (nie)odkryty potencjał rodziny*, a następnie bezpośrednio po nim podjęto tradycyjne *wrześniowe warsztaty metodologiczne* w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą w dniach 25–28 września 2015 r.

Podczas warsztatów w Kazimierzu Dolnym przyjęto plan działania na rok akademicki 2015/16, w którym najbliższe posiedzenie zaplanowane na 9 grudnia 2015 roku zostanie poświęcone *Deklaracji Soboru Watykańskiego II o wychowaniu chrześcijańskim ‘Gravissimum educationis’*, której 50-lecie ogłoszenia przeżywamy w bieżącym roku oraz *Konstytucji apostołskiej o uniwersytetach katolickich ‘Ex corde Ecclesiae’*, którą Jan Paweł II ogłosił 25 lat temu.

Kolejne posiedzenia w roku 2016 zostaną poświęcone pedagogicznej refleksji nad myślą mistrzów chrześcijańskiej edukacji: posiedzenie 20 kwietnia 2016 roku zostanie poświęcone pedagogicznemu przesłaniu zawartemu w myśli św. Augustyna, zaś 8 czerwca 2016 roku – myśli pedagogicznej Romano Guardiniego oraz koncepcji wychowawczej ks. Franciszka Blachnickiego. Wybór tych autorów jest nieprzypadkowy, gdyż spotkanie to zostanie zorganizowane w Katowicach przez Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego.

W roku 2013 Zespół odnotował liczbę 144 członków, chociaż odnotowuje się zwykle ich 50% obecność na kolejnych posiedzeniach, na których poza prelegentami z grona członków występują również zaproszeni specjaliści z ośrodków akademickich w Polsce i za granicą, jak również praktycy.

Członkowie Zespołu wchodzi w skład Rady Szkół Katolickich przy Konferencji Episkopatu Polski, są członkami międzynarodowych stowarzyszeń zrzeszających Instytuty i Wydziały Pedagogiki Uniwersytetów Katolickich (m.in. Catholic Association of Institutions of Educational Sciences – ACISE), są członkami redakcji czasopism, jak m.in. czasopism „EducA” (Paryż) oraz „Prosopon. Prospettiva Persona” wydawanego w Teramo we Włoszech, członkami komitetów redakcyjnych czasopism krajowych i zagranicznych. Na uwagę zasługuje uczestnictwo przedstawicieli Zespołu Pedagogiki Chrześcijańskiej w takich gremiach jak Rada Szkół Katolickich w Polsce; przewodniczący Zespołu jest członkiem AVE-PRO’ – Agenzia della Santa Sede per la Valutazione e la Promozione della Qualità delle Università e Facoltà Ecclesiastiche, także współpracuje z czasopismem „Prosopon” oraz jest w komitecie naukowym „EducA. International Catholic Journal

of Education”, wydawanego przez Association for Catholic Institutes for the Study of Education – ACISE (FIUC member).

Tak funkcjonujący Zespół problemowy prowadzi badania nad polską myślą pedagogiczną i procesem integralnego wychowania człowieka, którego specyfikę można upatrywać w przyjęciu w badaniach jeszcze jednej perspektywy, którą papież Jan Paweł II wiązał z *powszechnością* uniwersytetów katolickich i ich *otwarciami na wszystko*¹. Bliżej *otwartość* tę można konkretyzować jako:

1) otwartość nade wszystko na samego człowieka we wszystkich jego wymiarach i dziedzinach wychowania oraz życia;

2) otwartość na wszelką prawdę w postaci wrażliwości, zrozumienia i przyjęcia tak wiedzy naukowej, jak i tej filozoficznej, technicznej, etycznej, artystycznej czy religijnej (szczególnie otwierającej na życiową mądrość i szczególnie zawsze poszukiwanej);

3) otwartość na wartości idealne, na transcendencję i na Boga;

4) otwartość na wszelkie dobro: ekonomiczne, społeczne, moralne, jednostkowe, wspólnotowe, religijne itp.;

5) otwartość na piękno przyrody, piękno dzieł artystycznych, piękno moralne i symboliczne, piękno nadprzyrodzone;

6) otwartość metafizyczna na głębię bytu i otwartość także na religijne elementy świętości².

Uniwersalizm chrześcijański otwarty również na duchowość ludzką doprowadza ją do pełni doskonałej osobowości i realizuje uniwersalizm w odniesieniu do wszechstronnie rozwiniętego człowieka. Jako cel do osiągnięcia przez wychowanie uniwersalizm chrześcijański zarysowuje wyraźną sylwetkę osobowości ludzkiej z szerokim programem zadań dla wychowawców³.

Do ośrodków naukowych bezpośrednio związanych z pedagogiką chrześcijańską możemy zaliczyć zwłaszcza Instytut Pedagogiki KUL (wydający „Roczniki Pedagogiczne”), a także Wydział Pedagogiki Akademii Ignatianum w Krakowie (wydający m.in. „Horyzonty Wiary”), Wydział Nauk Pedagogicznych UKSW w Warszawie (wydający „Forum Pedagogiczne”), poza tym Wydział Pedagogiczny na CHAT w Warszawie oraz na UMK w Toruniu, gdzie z inicjatywy i pod wieloletnim kierownictwem ks. prof. dr. hab. Jerzego Bagrowicza powstało czasopismo „Paedagogia Christiana”.

Zespół Pedagogiki Chrześcijańskiej uczestniczy w badaniach, zwłaszcza poświęconych personalistycznej pedagogice, współpracując z Katedrą Personalizmu na Wydziale Teologii KUL oraz z ośrodkami badań personalistycznych we Włoszech, także w Padwie i na Węgrzech – w Budapeszcie.

¹ Zob. Jan Paweł II, *Homilia w czasie liturgii słowa skierowana do środowiska Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1987)*, [w:] tenże, *Pielgrzymki do Ojczyzny*, Kraków, Wydawnictwo Znaki, 2005, s. 403–409.

² Zob. S. Kunowski, *Wychowanie do chrześcijańskiego uniwersalizmu*, s. 9.

³ Zob. M. Nowak, *Teorie i koncepcje wychowania*, s. 282 nn; tenże, *Podstawy pedagogiki otwartej. Ujęcie dynamiczne w inspiracji chrześcijańskiej*, Lublin RW KUL, 1999; tenże, *Wychowanie chrześcijańskie jako wyznacznik dorastania i rozwoju młodzieży*, s. 121–136.

Rozwija się współpraca Zespołu Pedagogiki Chrześcijańskiej z innymi ośrodkami zagranicznymi i poszczególnymi reprezentantami chrześcijańskiej myśli pedagogicznej, której wyrazem jest obecność przedstawicieli tych ośrodków w posiedzeniach Zespołu (zwłaszcza warsztatowych w Kazimierzu Dolnym we wrześniu każdego roku). Między innymi jest to współpraca z ośrodkami w Wielkiej Brytanii (z Liverpool University), uczestnictwo w roku 2014 i w 2015 w warsztatach w Kazimierzu Dolnym gości z Uniwersytetu w Sztokholmie (Stockholms Universitet), z Włoch (Mediolanu, i z Rzymu), z Ukrainy, a także z Münster i z Hiszpanii.

Zespół podejmuje spotkania służące rozwojowi dialogu z filozofią – zwłaszcza z przedstawicielami kontynuującymi Lubelską Szkołę Filozoficzną oraz z naukami humanistycznymi i społecznymi (psychologia, socjologia, historia, polonistyka, politologia, dziennikarstwo itd.), co znajduje swój wyraz w działalności konferencyjnej i kongresowej. Zespół Pedagogiki Chrześcijańskiej organizuje lub współorganizuje każdego roku konferencje cykliczne (np. z okazji Międzynarodowego Dnia Rodziny odbywającego się rokrocznie w Kielcach i związane z realizacją zaleceń Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych i Kościoła katolickiego jako *Świętokrzyskie Obchody Międzynarodowego Dnia Rodziny*), jak również tematyczne, problemowe i z reguły jednorazowe, o których informacje zamieszczane są na bieżąco na stronie Zespołu Pedagogiki Chrześcijańskiej <pedchrzesc@gmail.com>.

Do ważniejszych osiągnięć naukowych ostatniego okresu sprawozdawczego, z wyraźnymi odniesieniami do inspiracji ze strony Zespołu Pedagogiki Chrześcijańskiej, możemy zaliczyć monografie m.in.: prof. Jadwigi Izdebskiej, *Dziecko – Dzieciństwo – Rodzina – Wychowanie rodzinne*⁴, a także prace prof. Janiny Kostkiewicz: *Kierunki i koncepcje pedagogiki katolickiej w Polsce 1918–1939*⁵, czy *Pedagogie katolickich zgromadzeń zakonnych. Historia i współczesność*⁶.

Została sformalizowana nawiązana już wcześniej współpraca Zespołu z czasopismem „Paedagogia Christiana” wydawanym w UMK w Toruniu. Na posiedzeniu 20 listopada 2013 r. jego uczestnicy jednogłośnie poparli prośbę o patronat Komitetu Nauk Pedagogicznych dla czasopisma stanowiącego także reprezentatywne czasopismo Zespołu Pedagogiki Chrześcijańskiej.

W okresie sprawozdawczym Zespół Pedagogiki Chrześcijańskiej nawiązał i podjął bliską współpracę m.in. ze swoim odpowiednikiem – Stowarzyszeniem Pedagogów Chrześcijańskich z siedzibą w Paryżu (Association Internationale de Recherche sur les Pédagogies Chrétiennes). Planowane są dalsze wspólne działania.

⁴ J. Izdebska, *Dziecko – Dzieciństwo – Rodzina – Wychowanie rodzinne. Kategorie pedagogiki rodziny w perspektywie pedagogiki personalistycznej*, Białystok, Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku, 2015.

⁵ J. Kostkiewicz, *Kierunki i koncepcje pedagogiki katolickiej w Polsce 1918–1939*, Kraków, Impuls, 2013.

⁶ J. Kostkiewicz, *Pedagogie katolickich zgromadzeń zakonnych. Historia i współczesność*, t. 1 i t. 2, Kraków, Impuls, 2012, 2014.